

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

9. april 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – EU-retlige principper – artikel 4, stk. 3, TEU – princippet om loyalt samarbejde – procesautonomi – ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet – princippet om overensstemmende fortolkning af national ret – national lovgivning, der fastsætter et ekstraordinært retsmiddel, der giver mulighed for genoptagelse af en civil retssag, der er afsluttet ved en endelig dom – begrundelse – efterfølgende afgørelse fra en forfatningsdomstol, der fastslår, at en bestemmelse i national ret, på grundlag af hvilken denne dom er blevet afsagt, er uforenelig med forfatningen – fratagelse af muligheden for at anlægge sag på grund af en retskrænkelse – udvidet anvendelse af dette retsmiddel – angivelig tilsidesættelse af EU-retten som følge af en senere afgørelse fra Domstolen om fortolkning af EU-retten i henhold til artikel 267 TEUF – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – udeblivelsesdom – manglende undersøgelse ex officio af, om kontraktvilkår eventuelt er urimelige«

I sag C-582/21,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Okręgowy Warszawa-Praga (den regionale domstol i Warszawa-Praga, Polen) ved afgørelse af 31. august 2021, indgået til Domstolen den 17. september 2021, i sagen

FY

mod

Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, L. Bay Larsen, afdelingsformændene A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe, F. Biltgen, N. Piçarra og O. Spineanu-Matei (refererende dommer) samt dommerne S. Rodin, P.G. Xuereb, I. Ziemele, J. Passer og D. Gratsias,

generaladvokat: N. Emiliou

justitssekretær: fuldmægtig M. Siekierzyńska,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 24. januar 2023,

* Processprog: polsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- den polske regering ved B. Majczyna og S. Żyrek, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved N. Ruiz García, A. Szmytkowska og P. Van Nuffel, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 14. september 2023, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 3, TEU og artikel 19, stk. 1, TEU samt ækvivalensprincippet og princippet om overensstemmende fortolkning af national ret.
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem FY og Profi Credit Polska S.A w Bielsku Białej (herefter »Profi Credit Polska«) vedrørende beløb, som FY skylder i henhold til en forbrugerkreditaftale.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 24. betragtning til Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29) har følgende ordlyd:

»[M]edlemsstaternes retsmyndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbrugeraftaler til ophør.«
- 4 Direktivets artikel 3, stk. 1, fastsætter:

»Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.«
- 5 Dette direktivs artikel 6, stk. 1, foreskriver:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«
- 6 Følgende fremgår af samme direktivs artikel 7, stk. 1:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Polsk ret

Den polske forfatning

- 7 Artikel 188, nr. 1), i Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Republikken Polens forfatning, herefter »den polske forfatning«) bestemmer, at Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol, Polen) træffer afgørelse om, hvorvidt bl.a. love er forenelige med denne forfatning.
- 8 Den polske forfatnings artikel 190, stk. 1-4, foreskriver:
- »1. Afgørelserne fra Trybunał Konstytucyjny [(forfatningsdomstol)] er bindende erga omnes og endelige.
2. Trybunał Konstytucyjny [(forfatningsdomstol)] afgørelser vedrørende de spørgsmål, der er opregnet i artikel 188, bekendtgøres straks i det officielle organ, hvor retsaktten er blevet bekendtgjort. Hvis retsaktten ikke er blevet bekendtgjort, bekendtgøres afgørelsen i Republikken Polens statstidende, »Monitor Polski«.
3. Trybunał Konstytucyjny [(forfatningsdomstol)] afgørelse får virkning fra datoen for dens offentliggørelse, dog kan Trybunał Konstytucyjny [(forfatningsdomstol)] fastsætte en anden dato for, hvornår den normative retsakt mister sin bindende virkning. [...]
4. En dom afsagt af Trybunał Konstytucyjny [(forfatningsdomstol)], hvori det fastslås, at en normativ retsakt – i medfør af hvilken der er truffet en endelig retsafgørelse, en endelig forvaltningsafgørelse eller på anden måde truffet en afgørelse – er uforenelig med forfatningen, med en traktat eller en lov, vil medføre genoptagelse af retssagen, ophævelse af afgørelsen eller enhver anden løsning, som er i overensstemmelse med de principper og fremgangsmåder, som er foreskrevet i de bestemmelser, der finder anvendelse på den pågældende form for sagsbehandling.«

Den civile retsplejelov

- 9 Artikel 399, stk. 1 i ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (den civile retsplejelov), af 17. november 1964 (Dz. U. af 1964, nr. 43, pos. 296), i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »retsplejeloven«), fastsætter:
- »I de tilfælde, der fremgår af dette afsnit, kan der anmodes om genoptagelse af en sag, hvor der er truffet endelig afgørelse.«
- 10 I henhold til retsplejelovens artikel 401, nr. 2, kan der begæres genoptagelse af en sag på grund af ugyldighed, »hvis en part [...] er blevet frataget muligheden for at anlægge sag på grund af en retskrænkelse, idet der dog ikke kan anmodes om genoptagelse af sagen, hvis den manglende mulighed for at handle er ophørt, før dommen har fået retskraft, eller hvis den manglende repræsentation er blevet gjort gældende i form af en indsigelse, eller hvis parten har bekræftet gennemførelsen af sagens [tidligere] trin«.

11 Retsplejelovent artikel 401¹ bestemmer:

»Der kan også anmodes om genoptagelse af sagen i tilfælde af, at Trybunał Konstytucyjny [(forfatningsdomstol)] har fastslået, at en lovbestemmelse, der har dannet grundlag for en dom, er uforenelig med forfatningen, en ratificeret international aftale eller en lov.«

12 Retsplejelovent artikel 407, stk. 1 og 2, bestemmer:

»1. En begæring om genoptagelse indgives inden for tre måneder; denne periode regnes fra den dato, hvor parten blev bekendt med grundlaget for genoptagelsen, og når parten er blevet afskåret fra at varetage sine interesser i sagen eller ikke var behørigt repræsenteret, fra den dato, hvor parten, dens organ eller dennes retsforgænger blev bekendt med dommen.

2. I den i artikel 401¹ omhandlede situation skal en begæring om genoptagelse indgives inden for tre måneder fra datoen, hvor Trybunał Konstytucyjny [(forfatningsdomstol)] afgørelse blev endelig. Hvis den i artikel 401¹ omhandlede afgørelse på tidspunktet for Trybunał Konstytucyjny [(forfatningsdomstol)] afgørelse endnu ikke er blevet endelig som følge af iværksættelsen af en appel, som efterfølgende er blevet afvist, begynder fristen at løbe fra datoen for meddelelsen af afgørelsen om afvisning eller, såfremt den er truffet i et offentligt retsmøde, fra datoen for afsigelsen af denne afgørelse.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

13 Den 16. juni 2015 indgik FY en forbrugerkreditaftale med Profi Credit Polska, der er et kreditinstitut, om et beløb på 4 000 polske zloty (PLN) (ca. 920 EUR). Ifølge denne aftale var det samlede beløb, som FY skulle betale, på 13 104 PLN (ca. 3 020 EUR), som skulle tilbagebetales i 48 månedlige afdrag på 273 PLN (ca. 63 EUR).

14 Ved indgåelsen af den nævnte aftale udstedte FY en blankoveksel, som senere blev suppleret af Profi Credit Polska med angivelse af et beløb på 8 170,11 PLN (ca. 1 880 EUR) og en forfaldsdato for betalingen.

15 Den 30. oktober 2017 anlagde Profi Credit Polska et søgsmål ved Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi – Południe (retten i første instans i Warszawa Pragi-Południe, – Polen, herefter »retten i første instans«) med påstand om betaling af hovedstolen på 8 170,11 PLN med tillæg af renter i henhold til kontrakten. Kun den nævnte veksel var vedlagt stævningen i dette søgsmål og meddelelsen om opsigelsen af den i hovedsagen omhandlede kreditaftale, hvori der blev henvist til et restbeløb, der skulle tilbagebetales, på 6 779 PLN (ca. 1 560 EUR) og det samlede udestående beløb, hvoraf sidstnævnte svarede til et beløb på 8 170,11 PLN.

16 Den 17. april 2018 afsagde retten i første instans en udeblivelsesdom (herefter »udeblivelsesdommen«) – med en formulering, der tillod umiddelbar fuldbyrdelse heraf – der pålagde FY at betale Profi Credit Polska et beløb på 8 170,11 PLN med tillæg af lovbestemte morarenter, og frifandt FY for så vidt angik kravet om renter i henhold til kontrakten.

17 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at denne dom udelukkende var baseret på den af FY underskrevne veksel og oplysningerne i Profi Credit Polskas stævning. Profi Credit Polska fremlagde ikke den i hovedsagen omhandlede kreditaftale, og retten i første instans opfordrede ikke selskabet til at fremlægge den.

- 18 FY appellerede ikke udeblivelsesdommen, som blev endelig efter udløbet af den frist på to uger, der var fastsat herfor.
- 19 Den 25. juni 2019 indgav FY en anmodning til retten i første instans om genoptagelse af den sag, der var blevet afsluttet ved udeblivelsesdommen. FY støttede denne påstand på retsplejelovens artikel 401, nr. 2), idet han var af den opfattelse, at denne ret havde fortolket direktiv 93/13 forkert og således havde frataget ham muligheden for at anlægge sag som følge af en retskrænkelse som omhandlet i denne bestemmelse. FY foreholdt nærmere bestemt den nævnte ret, at den havde taget Profi Credit Polskas påstand til følge på grundlag af den vekselselskab havde udstedt, uden at have undersøgt, om vilkårene i den kreditaftale, som FY havde indgået med dette selskab, eventuelt var urimelige, navnlig med hensyn til de renteauafhængige omkostninger i forbindelse med lånet. I denne henseende påberåbte FY sig bl.a. dom af 13. september 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, herefter »dommen i sagen Profi Credit Polska I«, EU:C:2018:711). Profi Credit Polska nedlagde for sin del påstand om, at begæringen om genoptagelse af sagen blev afvist med den begrundelse, at denne var blevet indgivet efter udløbet af den herfor fastsatte frist. Selskabet gjorde ligeledes gældende, at FY, som var bekendt med indholdet af udeblivelsesdommen, ikke havde gjort indsigelse mod denne.
- 20 Ved kendelse af 27. august 2020 afviste retten i første instans begæringen om genoptagelse af sagen med den begrundelse, at den var indgivet for sent, og anførte desuden, at denne begæring ikke var støttet på en lovlige grund.
- 21 FY har iværksat appel til prøvelse af denne kendelse til Sąd Okręgowy Warszawa-Praga (den regionale domstol i Warszawa-Praga, Polen), som er den forelæggende ret, idet han bl.a. har foreholdt retten i første instans ikke at have taget hensyn til EU-retten og Domstolens praksis, og navnlig de nationale retters forpligtelse til ex officio at undersøge, om vilkår i en forbrugeraftale eventuelt er urimelige.
- 22 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at eftersom retten i første instans ikke undersøgte den i hovedsagen omhandlede kreditaftale og dermed heller ikke den eventuelt urimelige karakter af de vilkår, som den indeholdt, er det sandsynligt, at udeblivelsesdommen tilsidesætter artikel 6 og 7 i direktiv 93/13, således som disse er blevet fortolket af Domstolen, bl.a. i dommen i sagen Profi Credit Polska I.
- 23 Under disse omstændigheder ønsker den forelæggende ret oplyst, om EU-retten pålægger den at imødekomme FY's anmodning om genoptagelse af sagen, uafhængigt af den omstændighed, at FY ikke har gjort indsigelse mod udeblivelsesdommen.
- 24 I denne henseende har den forelæggende ret dels fremhævet vigtigheden af princippet om retskraft og den uigenkaldelige karakter af endelige domme, og har henvist til, at der i polsk ret ikke findes nogen bestemmelse, der udtrykkeligt fastsætter, at en dom afsagt af Domstolen udgør en grund til genoptagelse af en sag, og til, at EU-retten ikke pålægger de nationale retter en generel forpligtelse til at genoptage sager, der har givet anledning til en retskraftig afgørelse, for at tage hensyn til en dom afsagt af Domstolen vedrørende fortolkningen af EU-retten.
- 25 Dels ønsker den forelæggende ret oplyst, om ækvivalensprincippet og princippet om overensstemmende fortolkning af national ret pålægger den at fortolke de relevante bestemmelser i polsk ret på en sådan måde, at proceduren i hovedsagen kan genoptages. Den har nærmere bestemt henvist til to bestemmelser i retsplejeloven.

- 26 For det første har den forelæggende ret henvist til retsplejelovens artikel 401¹, som gør det muligt at genoptage en sag, der har ført til en endelig dom efter en afgørelse fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol), der fastslår, at den bestemmelse i national ret, på grundlag af hvilken denne dom er blevet afsagt, er forfatningsstridig. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt ækvivalensprincippet pålægger den at anvende denne bestemmelse analogt i en situation, hvor en dom afsagt af Domstolen, efter at en national dom har fået retskraft, fører til, at det fastslås, at den bestemmelse i national ret, der lå til grund for denne dom, er uforenelig med EU-retten.
- 27 For det andet har den forelæggende ret henvist til retsplejelovens artikel 401, nr. 2), som gør det muligt at genoptage en sag, der har ført til en endelig dom, når en part er blevet frataget muligheden for at anlægge sag på grund af en retskrænkelse. Den forelæggende ret ønsker oplyst, om princippet om overensstemmende fortolkning af national ret foreskriver, at denne bestemmelse skal fortolkes således, at den også omfatter det tilfælde, hvor en national domstol – som har afsagt udeblivelsesdom i et søgsmål, der er anlagt af en erhvervsdrivende og støttet på en aftale indgået med en forbruger – ikke ex officio har undersøgt, om der foreligger eventuelle urimelige vilkår i kontrakten i strid med direktiv 93/13. I denne henseende har den forelæggende ret anført, at de nærmere regler for retten til at gøre indsigelse mod en udeblivelsesdom i det store hele ligner dem, der vedrører retten til at gøre indsigelse mod udstedelsen ved kendelse af et betalingspåbud, med hensyn til hvilke Domstolen i dommen i sagen Profi Credit Polska I fastslog, at disse regler – på grund af deres særligt restriktive karakter – indebærer en ikke ubetydelig risiko for, at den pågældende forbruger ikke gør brug af denne rettighed, og at de således ikke gør det muligt at sikre overholdelsen af forbrugernes rettigheder i henhold til direktivet.
- 28 Under disse omstændigheder har Sąd Okręgowy Warszawa-Praga (den regionale domstol i Warszawa-Praga) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 4, stk. 3, [TEU] og artikel 19, stk. 1, [TEU], under hensyntagen til ækvivalensprincippet, der følger af [Domstolens praksis], fortolkes således, at en afgørelse truffet af [...] Domstolen i henhold til artikel 267, stk. 1, TEUF om fortolkningen af EU-retten kan danne grundlag for genoptagelse af civile sager, der er blevet afsluttet med en endelig dom, hvis en bestemmelse i national ret, såsom artikel 401 i [retsplejeloven], tillader genoptagelse af sagen i tilfælde af en retskraftig afgørelse, der er afsagt på grundlag af en bestemmelse [i national ret], som Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstolen) ved dom har fastslået er uforenelig med en trin højere retsakt?
 - 2) Medfører princippet om fortolkning af national ret i overensstemmelse med EU-retten, der følger af artikel 4, stk. 3, [...] TEU, at en bestemmelse i national ret, såsom artikel 401, stk. 2, i [retsplejeloven], skal fortolkes udvidende på en sådan måde, at den adgang til genoptagelse af en retskraftig retsafgørelse, der er fastsat i bestemmelsen, også finder anvendelse i relation til en endelig udeblivelsesdom i en sag, hvor retten, under tilsidesættelse af de forpligtelser, der følger [Profi Credit Polska I-dommen], undlod at undersøge eventuelle urimelige kontraktvilkår i aftalen mellem forbrugeren og långiveren, og kun undersøgte vekslens formelle gyldighed?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 29 Indledningsvis bemærkes, at den forelæggende ret efter Domstolens anmodning om oplysninger af 13. juli 2022 har præciseret, at den inden for rammerne af det første spørgsmål både henviser til de afgørelser, der er nævnt i den polske forfatnings artikel 190, stk. 4, hvorved Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol) fastslår, at en bestemmelse i national ret, på grundlag af hvilken der er afsagt en endelig dom, er uforenelig med denne forfatning eller en anden trindhøjere retsregel, og de såkaldte »negative fortolkningsafgørelser«, hvorved sidstnævnte ret fastslår, at en bestemt fortolkning af en bestemmelse i national ret, der har tjent som grundlag for en sådan dom, er uforenelig med forfatningen eller en anden trindhøjere retsregel.
- 30 Den forelæggende ret har anført, at selv om rækkevidden af disse negative fortolkningsafgørelser inden for rammerne af civile sager, der er afsluttet ved en endelig dom, er omstridt, er den af den opfattelse, at forekomsten af en sådan afgørelse udgør en begrundelse for genoptagelse af en sådan sag i polsk ret. Den polske regering har bestridt denne fortolkning.
- 31 Det er i denne henseende imidlertid tilstrækkeligt at bemærke, at det i overensstemmelse med fast retspraksis, hvorefter det inden for rammerne af proceduren i henhold til artikel 267 TEUF, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, alene er den nationale ret, der har kompetence til at fastlægge og vurdere hovedsagens faktiske omstændigheder og til at fortolke og anvende den nationale ret (dom af 14.6.2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, præmis 76, og af 22.9.2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC, C-215/21, EU:C:2022:723, præmis 26).
- 32 Der skal derfor tages hensyn til det foreliggende spørgsmål, således som det er præciseret ved de oplysninger fra den forelæggende ret, der er nævnt i denne doms præmis 29.
- 33 Det må følgelig lægges til grund, at den forelæggende ret med det første spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 4, stk. 3, TEU og 19, stk. 1, TEU samt ækvivalensprincippet skal fortolkes således, at når et ekstraordinært retsmiddel, der er fastsat i en national processuel bestemmelse, gør det muligt for en retsundergiveren at anmode om genoptagelse af en sag, der har ført til en endelig dom, under påberåbelse af en senere afgørelse fra den pågældende medlemsstats forfatningsdomstol, hvorved det fastslås, at en bestemmelse i national ret eller en bestemt fortolkning af en sådan bestemmelse, på grundlag af hvilken denne dom er blevet afsagt, ikke er forenelig med forfatningen eller en anden trindhøjere retsregel, kræver disse bestemmelser og dette princip, at dette retsmiddel ligeledes er til rådighed, når en præjudiciel afgørelse fra Domstolen vedrørende fortolkningen af EU-retten i henhold til artikel 267 TEUF (herefter »en præjudiciel fortolkningsdom«) påberåbes.
- 34 Hvad angår artikel 19, stk. 1, TEU forpligter denne bestemmelses andet afsnit, som er det eneste afsnit, den forelæggende ret har henvist til, medlemsstaterne til at tilvejebringe den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre borgerne en effektiv retsbeskyttelse på de områder, der er omfattet af EU-retten (dom af 21.12.2021, Randstad Italia, C-497/20, EU:C:2021:1037, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 Overholdelsen af retten til effektiv domstolsbeskyttelse indebærer imidlertid ikke en forpligtelse for medlemsstaterne til at fastsætte ekstraordinære retsmidler, der gør det muligt at genoptage en sag, der er afsluttet ved en endelig dom som følge af en præjudiciel fortolkningsdom.

- 36 Det fremgår nemlig af Domstolens praksis, at EU-retten ikke kræver, at en retsinstans – for at tage hensyn til fortolkningen af en relevant bestemmelse i EU-retten, som er anlagt af Domstolen efter en af nævnte retsinstans truffet retskraftig afgørelse – af princip skal genoptage denne afgørelse til fornyet prøvelse (dom af 10.6.2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, præmis 60, og af 6.10.2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, præmis 38).
- 37 Der skal i denne forbindelse henvises til den betydning, som princippet om retskraft har i Unionens retsorden og i de nationale retsordener. Såvel hensynet til at sikre en stabil retstilstand og stabile retlige relationer som retsplejehensyn gør det nemlig påkrævet, at retsafgørelser, der er blevet endelige, efter at de hjemlede appelmuligheder er udnyttet, eller efter at appelfristerne er udløbet, ikke længere kan anfægtes (dom af 6.10.2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis, og af 17.5.2022, *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Følgelig er en national domstol ikke efter EU-retten forpligtet til at undlade at anvende nationale processuelle regler, hvorved en retsafgørelse tillægges retskraft, uanset at dette ville gøre det muligt at afhjælpe en national situation, der er i strid med EU-retten (dom af 6.10.2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis, og af 17.5.2022, *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).
- 39 Da der således ikke findes EU-retlige bestemmelser på området, tilkommer det medlemsstaterne i deres interne retsorden at fastsætte fremgangsmåderne for gennemførelse af princippet om retskraft i medfør af princippet om medlemsstaternes procesautonomi, dog under overholdelse af ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet (dom af 10.7.2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, præmis 54, og af 24.10.2018, *XC m.fl.*, C-234/17, EU:C:2018:853, præmis 21).
- 40 I overensstemmelse med princippet om loyalt samarbejde, som nu er fastslået i artikel 4, stk. 3, TEU, må processuelle regler for søgsmål til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, således ikke være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret (ækvivalensprincippet), og de må heller ikke i praksis gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Unionens retsorden (effektivitetsprincippet) (dom af 24.10.2018, *XC m.fl.*, C-234/17, EU:C:2018:853, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 Overholdelsen af de krav, der følger af ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling de omhandlede regler indtager i den samlede procedure, denne procedures forløb og disse reglers særlige kendetegn for de forskellige nationale instanser (dom af 24.10.2018, *XC m.fl.*, C-234/17, EU:C:2018:853, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 42 Det følger af det ovenstående, at såfremt de anvendelige nationale processuelle regler indeholder en mulighed for, at den nationale domstol under visse omstændigheder kan genoptage en retskraftig afgørelse til fornyet prøvelse for at bringe situationen i overensstemmelse med national ret, skal denne mulighed i overensstemmelse med ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet anvendes, hvis disse betingelser er opfyldt, med henblik på at bringe situationen i hovedsagen i overensstemmelse med EU-retten (dom af 6.10.2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

- 43 Hvad navnlig angår de krav, der følger af ækvivalensprincippet, som er det eneste, der er omhandlet i dette spørgsmål, tilkommer det den nationale ret, henset til de processuelle regler for søgsmål, der finder anvendelse i national ret, at efterprøve, om dette princip er overholdt, henset til de pågældende søgsmåls genstand, søgsmålsgrundlag og væsentligste forhold (jf. i denne retning dom af 20.9.2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, præmis 40, og af 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, præmis 23).
- 44 I forbindelse med hovedsagen indebærer denne efterprøvelse, at det skal undersøges, om der – når den nationale lovgivning giver borgerne ret til at anmode om genoptagelse af en sag, der er afsluttet ved en endelig dom, med henvisning til en bestemmelse i national ret, eller til en bestemt fortolkning af en sådan bestemmelse, som ved en senere afgørelse fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol) er blevet erklæret uforenelig med den polske forfatning eller en anden trindhøjere retsregel – skal anerkendes borgerne en tilsvarende ret, når det følger af en præjudiciel fortolkningsdom fra Domstolen, der er afsagt efter en sådan endelig dom, at denne er baseret på en bestemmelse i national ret eller en fortolkning af en sådan bestemmelse, der er uforenelig med EU-retten. Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 54 i forslaget til afgørelse, fører den nævnte efterprøvelse i sidste ende til at afgøre, om en sådan afgørelse fra denne forfatningsdomstol og en sådan dom fra Domstolen kan anses for at være ækvivalente.
- 45 Med forbehold for den efterprøvelse, som den forelæggende ret skal foretage, fremgår det i denne henseende, henset til artikel 188, nr. 1), og artikel 190, stk. 4, i den polske forfatning samt til de oplysninger, som denne ret har fremlagt, at genstanden for et søgsmål ved Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol) er at opnå, at denne træffer afgørelse om gyldigheden af en bestemmelse i national ret eller en bestemt fortolkning af en sådan bestemmelse. Anledningen til dette søgsmål er, at denne bestemmelse eller denne fortolkning angiveligt er uforenelig med forfatningen eller med andre trindhøjere retsregler.
- 46 Desuden synes et væsentligt element i denne procedure at være virkningen af en afgørelse, der giver medhold i et sådant søgsmål, hvorved Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol) fastslår, at den anfægtede bestemmelse i national ret er uforenelig med den polske forfatning eller en anden trindhøjere retsregel. Ifølge oplysningerne i forelæggelsesafgørelsen mister den pågældende bestemmelse som følge af en sådan afgørelse fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol) nemlig sin bindende virkning. Idet forfatningens artikel 190, stk. 1, bestemmer, at denne rets afgørelser er bindende erga omnes og endelige, synes denne afgørelse således at have til følge, at denne bestemmelse udelukkes fra den nationale retsorden.
- 47 Det fremgår ligeledes af disse oplysninger, at den ret, der er fastsat i artikel 190, stk. 4, i den polske forfatning og retsplejelovens artikel 1, for enhver borger til at anfægte en endelig dom, der er baseret på en bestemmelse i national ret, hvis manglende overensstemmelse med denne forfatning eller en anden trindhøjere retsregel senere er blevet fastslået ved en afgørelse fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol), følger af, at denne bestemmelse har mistet sin bindende virkning, idet denne dom kommer til at savne retsgrundlag som følge af denne afgørelse.
- 48 Med forbehold for den efterprøvelse, som den forelæggende ret skal foretage i denne henseende, og henset til den sidestilling, som denne ret har lagt til grund mellem en negativ fortolkningsafgørelse og en afgørelse, hvorved det fastslås, at en bestemmelse i national ret ikke er i overensstemmelse med den polske forfatning eller en anden trindhøjere retsregel, lader det til – når der ved Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol) er rejst spørgsmål om en bestemt

fortolkning af en sådan bestemmelse – at en afgørelse fra denne, hvorved det fastslås, at fortolkningen er uforenelig med forfatningen eller en anden trindhøjere retsregel, analogt hermed ipso facto fratager den nævnte fortolkning dens evne til at danne grundlag for en dom.

- 49 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 78 og 88 i forslaget til afgørelse, fremgår det således, at de afgørelser fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol), der er nævnt i nærværende doms præmis 46-48, indeholder en konstatering af, at den omhandlede bestemmelse i national ret eller en bestemt fortolkning af en sådan bestemmelse er uforenelig med den polske forfatning eller en anden trindhøjere retsregel. En sådan konstatering kræver ikke, at der træffes en efterfølgende retsafgørelse, og den bevirker, at denne bestemmelse eller denne fortolkning fratages sin bindende virkning, og at den udelukkes fra den nationale retsorden, hvilket har den direkte konsekvens, at den endelige dom, som var blevet afsagt på grundlag af den nævnte bestemmelse eller den nævnte fortolkning, fratages sit retsgrundlag.
- 50 I denne henseende adskiller præjudicielle fortolkningsdomme sig imidlertid fra de omhandlede afgørelser fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol). Det er nemlig ubestridt, at selv om det er Domstolens opgave at give en bindende fortolkning af EU-retten, henhører konsekvenserne af denne fortolkning for den konkrete sag under de nationale retters ansvar.
- 51 Det skal i denne henseende bemærkes, at den i artikel 267 TEUF fastsatte procedure med præjudicielle forelæggelser indfører en dommerdialog mellem Domstolen og medlemsstaternes domstole, der har til formål at sikre en ensartet fortolkning af EU-retten, hvorved EU-rettens sammenhæng, fulde virkning og autonomi og i sidste ende den særegne karakter af den ved traktaterne indførte ret sikres (dom af 6.10.2021, *Consorzio Italian Management og Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 52 Den ved nævnte bestemmelse indførte ordning fastslår således et direkte samarbejde mellem Domstolen og de nationale domstole, inden for rammerne af hvilket de sidstnævnte retter aktivt deltager i den korrekte anvendelse og ensartede fortolkning af EU-retten samt i beskyttelsen af de rettigheder, som denne retsorden giver borgerne (dom af 6.10.2021, *Consorzio Italian Management og Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 Inden for rammerne af dette samarbejde giver Domstolen de nationale domstole, som skal anvende EU-retten, de elementer vedrørende fortolkningen af denne ret, som er nødvendige for, at de kan afgøre den for dem verserende tvist (dom af 6.10.2021, *Consorzio Italian Management og Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 54 Som anført i denne doms præmis 31, er det inden for rammerne af en procedure i henhold til artikel 267 TEUF, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, i øvrigt alene den nationale ret, der har kompetence til bl.a. at fortolke og anvende den nationale lovgivning. Det følger heraf, at gennemførelsen i den sag, der verserer for den forelæggende ret, af den fortolkning, som Domstolen har givet som svar på en anmodning om præjudiciel afgørelse, som denne ret har forelagt i sagen, henhører under denne rets ansvar (jf. i denne retning dom af 7.7.2022, *F. Hoffmann-La Roche m.fl.*, C-261/21, EU:C:2022:534, præmis 55).

- 55 Inden for rammerne af den præjudicielle procedure tilkommer det således ikke Domstolen at udtale sig om en national bestemmelses forenelighed med EU-retten. Det tilkommer den nationale ret at foretage en sådan vurdering i lyset af de fortolkningselementer, som Domstolen har angivet (jf. i denne retning dom af 20.4.2021, Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 56 Til forskel fra de omhandlede afgørelser fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol), hvorved denne fastslår, at en bestemmelse i national ret eller en bestemt fortolkning af en sådan bestemmelse er uforenelig med den polske forfatning eller en anden trindhøjere retsregel, har præjudicielle fortolkningsdomme afsagt af Domstolen følgelig til formål at give de elementer til fortolkning af EU-retten, som er nødvendige for, at den nationale ret kan træffe afgørelse i den tvist, som er indbragt for den. Hvad angår en eventuel uforenelighed med EU-retten af en bestemmelse i national ret eller en bestemt fortolkning af en sådan bestemmelse, der er omtvistet for den nationale domstol, samt konsekvenserne af denne eventuelle uforenelighed, henhører denne under de vurderinger og konstateringer, der i denne henseende skal foretages i lyset af den præjudicielle fortolkningsdom, i sidste ende under denne nationale rets kompetence, henset til den adskillelse af funktioner, der kendetegner den procedure, hvorved Domstolen træffer afgørelse om fortolkningen af EU-retten i henhold til artikel 267 TEUF.
- 57 I denne henseende bemærkes, at sådanne vurderinger og konstateringer ikke alene kan afhænge af spørgsmålet om, hvorvidt den pågældende bestemmelse i EU-retten har direkte virkning, idet kun en EU-retlig bestemmelse, der har en sådan virkning, som sådan kan påberåbes i forbindelse med en tvist, der henhører under EU-retten, med henblik på i medfør af princippet om EU-rettens forrang at undlade at anvende en modstridende bestemmelse i den nationale lovgivning (jf. i denne retning dom af 24.6.2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 61 og 62), men også af muligheden for at fortolke den omhandlede nationale bestemmelse i overensstemmelse med EU-retten. I medfør af princippet om overensstemmende fortolkning af national ret er den nationale domstol nemlig forpligtet til i videst muligt omfang at fortolke national ret i overensstemmelse med EU-retten (dom af 24.6.2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 55).
- 58 Det følger heraf, at med forbehold af den efterprøvelse, som den forelæggende ret skal foretage, synes rækkevidden af en afgørelse fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol), hvorved det fastslås, at en bestemmelse i national ret eller en bestemt fortolkning af en sådan bestemmelse er uforenelig med den polske forfatning eller en anden trindhøjere retsregel, at adskille sig fra rækkevidden af en præjudiciel fortolkningsdom, idet Domstolen i en sådan dom ikke ved fortolkningen af EU-retten udtaler sig direkte om, hvorvidt en bestemmelse i national ret eller en fortolkning af en sådan bestemmelse eventuelt er uforenelig med denne ret, idet dette spørgsmål i sidste ende skal afgøres af den forelæggende ret.
- 59 Følgelig skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 4, stk. 3, TEU og ækvivalensprincippet skal fortolkes således, at når et ekstraordinært retsmiddel, der er fastsat i en national processuel bestemmelse, gør det muligt for en retsundergiveren at anmode om genoptagelse af en sag, der har ført til en endelig dom, under påberåbelse af en senere afgørelse fra den pågældende medlemsstats forfatningsdomstol, hvorved det er blevet fastslået, at en bestemmelse i national ret eller en bestemt fortolkning af en sådan bestemmelse, på grundlag af hvilken denne dom er blevet afsagt, ikke er forenelig med forfatningen eller en anden trindhøjere retsregel, kræver disse bestemmelser og dette princip ikke, at dette retsmiddel ligeledes skal være til rådighed, når en præjudiciel

fortolkningsdom påberåbes, for så vidt som de konkrete konsekvenser af en sådan afgørelse fra forfatningsdomstolen med hensyn til den bestemmelse i national ret eller den fortolkning af en sådan bestemmelse, som nævnte endelige dom er baseret på, følger direkte af denne afgørelse.

Det andet spørgsmål

- 60 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om princippet om overensstemmende fortolkning af national ret skal fortolkes således, at en bestemmelse i national ret, som indfører et ekstraordinært retsmiddel, der gør det muligt for en part at anmode om genoptagelse af en sag, der er blevet afsluttet ved en endelig dom, hvis den pågældende part er blevet frataget muligheden for at anlægge sag som følge af en retskrænkelse, skal fortolkes udvidende, således at dens anvendelsesområde omfatter en situation, hvor den ret, der ved en endelig udeblivelsesdom har taget en påstand fra en erhvervsdrivende, der er støttet på en aftale indgået med en forbruger i strid med de forpligtelser, der påhviler den i henhold til direktiv 93/13, til følge, har undladt ex officio at undersøge denne aftale med hensyn til, om der eventuelt forelå urimelige vilkår.
- 61 Det bemærkes, at princippet om overensstemmende fortolkning af national ret er uadskilleligt forbundet med traktatens opbygning, idet traktaten giver de nationale retsinstanser mulighed for inden for rammerne af deres kompetence at sikre sig EU-retten fulde virkning, når de afgør den tvist, der er indbragt for dem (dom af 21.1.2021, Whiteland Import Export, C-308/19, EU:C:2021:47, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).
- 62 I medfør af dette princip tilkommer det de nationale retter under hensyntagen til samtlige bestemmelser i national ret og under anvendelse af de fortolkningsmetoder, der er anerkendt i denne ret, at afgøre, om og i hvilket omfang en bestemmelse i national ret kan fortolkes i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i EU-retten (dom af 17.4.2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).
- 63 Det nævnte princip er underlagt visse begrænsninger. De nationale retters forpligtelse til at henholde sig til indholdet af EU-retten, når de fortolker og anvender de relevante nationale retsregler, begrænses således af generelle retsprincipper, og forpligtelsen kan ikke tjene som grundlag for en fortolkning contra legem af national ret (dom af 18.1.2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).
- 64 Henset til den omstændighed, at det alene er de nationale retter, der har kompetence til at fortolke national ret i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 31, tilkommer det den forelæggende ret at vurdere, om den fortolkning, som den påtænker af retsplejelovens artikel 401, nr. 2), er mulig, henset til de i foregående præmis nævnte begrænsninger. Når dette er sagt, tilkommer det Domstolen at give den forelæggende ret visse nyttige retningslinjer, henset til de oplysninger, der fremgår af forelæggelsesafgørelsen.
- 65 Hvad angår den nationale retspraksis, som den forelæggende ret har henvist til vedrørende begrundelsen for genoptagelse af den pågældende sag, hvorefter den omstændighed, at en part er blevet frataget muligheden for at anlægge sag som følge af en retskrænkelse som omhandlet i retsplejelovens artikel 401, nr. 2), kun vedrører tilsidesættelser af processuelle regler, skal det bemærkes, at kravet om en overensstemmende fortolkning af national ret bl.a. omfatter de nationale domstoles forpligtelse til i givet fald at ændre en fast retspraksis, såfremt denne er baseret på en fortolkning af national ret, som er uforenelig med formålene med et direktiv. En national retsinstans kan derfor ikke med rette antage, at det er umuligt for den at fortolke en

national bestemmelse i overensstemmelse med EU-retten, alene som følge af den omstændighed, at den stedse har fortolket denne bestemmelse på en måde, som ikke er forenelig med denne ret (dom af 6.11.2018, Bauer og Willmeroth, C-569/16 og C-570/16, EU:C:2018:871, præmis 68 og den deri nævnte retspraksis).

- 66 Under alle omstændigheder skal det bemærkes, at pligten til ex officio at foretage en prøvelse af, om visse vilkår er urimelige, i henhold til fast retspraksis udgør en processuel norm, det påhviler de retslige myndigheder at iagttage (jf. i denne retning dom af 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 og C-483/18, EU:C:2019:930, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis).
- 67 Det fremgår desuden af oplysningerne i forelæggelsesafgørelsen, at de betragtninger fra den forelæggende ret, der ligger til grund for dens andet spørgsmål, ikke udelukkende vedrører den omstændighed, at retten i første instans afsagde udeblivelsesdommen alene på grundlag af den af FY udstedte veksels og Profi Credit Polskas meddelelse om ophævelse af den kreditaftale, der var indgået med FY, uden at have undersøgt, om vilkårene i denne aftale eventuelt var urimelige, men ligeledes de processuelle regler for udøvelsen af retten til at gøre indsigelse mod en sådan dom.
- 68 I denne henseende fremgår det af Domstolens praksis, at sagen for retten i første instans skal betragtes i sin helhed, idet der ligeledes skal tages hensyn til FY's ret til at gøre indsigelse mod denne dom (jf. i denne retning Profi Credit Polska I-dommen, præmis 54).
- 69 I hovedsagen skal det bemærkes, at de processuelle regler for iværksættelse af en indsigelse, som en udeblivelsesdom kunne gøres til genstand for, således som de er beskrevet af den forelæggende ret, nemlig overholdelse af en frist på to uger til at indgive indsigelse, forpligtelsen til straks at fremsætte alle indsigelser og krav, forpligtelsen til at afholde omkostninger svarende til halvdelen af omkostningerne i forbindelse med en appel og den manglende opsættende virkning af indgivelsen af indsigelsen, har stærke lighedspunkter med de processuelle regler, som Domstolen undersøgte i præmis 64-68 i dommen i sagen Profi Credit Polska I, og hvorom den i denne doms præmis 70 fastslog, at der var en ikke ubetydelig risiko for, at de berørte forbrugere ikke ville gøre indsigelse.
- 70 Det tilkommer følgelig den forelæggende ret at efterprøve, om de i hovedsagen omhandlede regler, eftersom de ikke gør det muligt at sikre overholdelsen af de rettigheder, som forbrugeren har i henhold til direktiv 93/13, kan anses for at skabe en situation, der består i, at en part fratages muligheden for at anlægge sag som følge af en retskrænkelser som omhandlet i retsplejelovens artikel 401, nr. 2).
- 71 Når dette er sagt, skal det bemærkes, at anerkendelsen af en ret til genoptagelse af en sag, der er afsluttet ved en endelig dom, i henhold til princippet om overensstemmende fortolkning af national ret ikke umiddelbart kan anses for at være det eneste middel, der kan sikre en forbruger den ved direktiv 93/13 tilsigtede beskyttelse under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende.
- 72 I denne henseende bemærkes, at henset til den svagere stilling, som forbrugeren befinder sig i forhold til den erhvervsdrivende, fastsætter dette direktivs artikel 6, stk. 1, at urimelige kontraktvilkår ikke binder forbrugeren. Der er tale om en præceptiv bestemmelse, der har til formål at erstatte den formelle balance, som kontrakten indfører mellem medkontrahenternes rettigheder og forpligtelser, med en reel balance, der skal genindføre ligheden mellem parterne (dom af 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, præmis 36 og den deri nævnte

retspraksis). Denne bestemmelse skal anses for en norm svarende til de nationale regler i den nationale retsorden, der har rang af ufravigelige retsgrundsætninger (dom af 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo m.fl., C-154/15, C-307/15 og C-308/15, EU:C:2016:980, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).

- 73 På grund af arten og betydningen af den offentlige interesse, som den beskyttelse, der er sikret for brugerne, hviler på, pålægger direktiv 93/13, således som det fremgår af dettes artikel 7, stk. 1, sammenholdt med 24. betragtning hertil, i øvrigt medlemsstaterne at fastsætte egnede og effektive midler »til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør« (dom af 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo m.fl., C-154/15, C-307/15 og C-308/15, EU:C:2016:980, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).
- 74 I denne henseende harmoniserer EU-retten ikke de procedurer, der finder anvendelse ved undersøgelsen af, om et kontraktvilkår eventuelt er urimeligt, således at disse henhører under medlemsstaternes nationale retsorden i medfør af princippet om medlemsstaternes procesautonomi, dog på betingelse af, at de overholder ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet (jf. i denne retning Profi Credit Polska I-dommen, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).
- 75 I det foreliggende tilfælde fremgår det ikke af de sagsakter, som Domstolen råder over, at ækvivalensprincippet kan indebære, at retsplejelovens artikel 401, nr. 2), skal finde anvendelse under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede. Der er nemlig intet, der tyder på, at denne bestemmelse finder anvendelse i tilfælde af undladelse af ex officio at behandle et anbringende, der er støttet på en national ufravigelig procesforudsætning, hvilket artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal anses for at svare til, således som det er anført i denne doms præmis 72.
- 76 Hvad angår effektivitetsprincippet skal det fremhæves, at medlemsstaternes forpligtelse til at sikre beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, bl.a. for rettigheder, der følger af direktiv 93/13, indebærer et krav om effektiv domstolsbeskyttelse, hvilket også er sikret ved artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, som navnlig gælder i forhold til processuelle regler for søgsmål, der er støttet på sådanne rettigheder (dom af 22.4.2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 77 I det omfang den forelæggende ret i hovedsagen, henset til bl.a. de forhold, der er anført i denne doms præmis 67-69, i denne henseende har konstateret, at de processuelle regler, der regulerer udøvelsen af retten til at gøre indsigelse mod en udeblivelsesdom, ikke gør det muligt at sikre overholdelsen af de rettigheder, som forbrugerne har i henhold til direktiv 93/13, følger det heraf, at denne procedure ikke er i overensstemmelse med forbrugernes ret til effektive retsmidler.
- 78 Såfremt den forelæggende ret måtte være af den opfattelse, at den i hovedsagen omhandlede situation ikke kan være omfattet af den grund til genoptagelse af en civil retssag, der er fastsat i retsplejelovens artikel 401, nr. 2), vedrørende ulovlig fratagelse af en del af muligheden for at anlægge sag som følge af en retskrænkelse, må det følgelig fastslås, at en forbruger som FY skal råde over et andet retsmiddel, således at den beskyttelse, der søges opnået ved direktiv 93/13, rent faktisk sikres. Den retskraft, der knytter sig til udeblivelsesdommen, uden at det blev undersøgt, om vilkårene i den omhandlede aftale eventuelt var urimelige, er ikke til hinder herfor.

- 79 Det skal bemærkes, at det følger af Domstolens praksis, at overholdelsen af de rettigheder, der sikres ved dette direktiv, ligeledes i givet fald skal kunne sikres inden for rammerne af en fuldbyrdelsesprocedure eller endog efter, at denne er afsluttet.
- 80 Når en erhvervsdrivende har opnået et fuldbyrdelsesdokument mod en forbruger på grundlag af en aftale indgået med forbrugeren, uden at det er blevet undersøgt, om alle eller en del af vilkårene i denne kontrakt eventuelt er urimelige, indebærer effektivitetsprincippet nemlig for det første, at den dommer, som skal behandle spørgsmålet om fuldbyrdelsen af dette dokument, i givet fald *ex officio* kan foretage denne undersøgelse (jf. i denne retning dom af 18.2.2016, *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, præmis 55).
- 81 Det er uden betydning, at den manglende forudgående undersøgelse af sådanne vilkår, således som det var tilfældet i den sag, der gav anledning til den dom, der er nævnt i nærværende doms præmis 80, følger af, at den myndighed, der har udstedt fuldbyrdelsesgrundlaget, ikke har kompetence til at foretage denne undersøgelse, eller, som i hovedsagen, at den ret, der har afsagt en udeblivelsesdom, som umiddelbart kan fuldbyrdes, har undladt at foretage en sådan undersøgelse, sammenholdt med den potentielt alt for restriktive karakter af de nærmere regler for udøvelse af retten til at gøre indsigelse mod denne dom. I mangel af en effektiv prøvelse af den eventuelt urimelige karakter af kontraktvilkårene i den pågældende kontrakt er det nemlig ikke muligt at sikre, at de rettigheder, der er tillagt ved direktiv 93/13, overholdes (*Profi Credit Polska I-dommen*, præmis 62).
- 82 Det skal imidlertid påpeges, at den fulde virkning af den forbrugerbeskyttelse, som direktiv 93/13 tilstræber, i en sådan situation desuden kræver, at fuldbyrdelsesproceduren kan udsættes, i givet fald i henhold til bestemmelser, der ikke er tilbøjelige til at afskrække forbrugeren fra at anlægge og opretholde et søgsmål, indtil den kompetente ret har foretaget en prøvelse af, om vilkårene i den pågældende kontrakt eventuelt er urimelige (jf. i denne retning dom af 17.7.2014, *Sánchez Morcillo og Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis, og af 17.5.2022, *Impuls Leasing România*, C-725/19, EU:C:2022:396, præmis 60).
- 83 For det andet skal forbrugeren i en situation, hvor fuldbyrdelsesproceduren er afsluttet, i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, være i stand til i en efterfølgende særskilt retssag at påberåbe sig den urimelige karakter af vilkårene i aftalen med henblik på effektivt og fuldt ud at kunne udøve sine rettigheder i henhold til dette direktiv for at opnå erstatning for den økonomiske skade, der er forårsaget af anvendelsen af disse vilkår (jf. i denne retning dom af 17.5.2022, *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, præmis 58).
- 84 Under disse omstændigheder skal det andet spørgsmål besvares med, at princippet om overensstemmende fortolkning af national ret skal fortolkes således, at det tilkommer den nationale domstol at vurdere, om en bestemmelse i national ret, der fastsætter et ekstraordinært retsmiddel, som gør det muligt for en part at anmode om genoptagelse af en sag, der er blevet afsluttet ved en endelig dom, hvis denne part er blevet frataget muligheden for at anlægge sag som følge af en retskrænkelse, kan være genstand for en udvidende fortolkning, således at dens anvendelsesområde omfatter den situation, hvor den ret, der ved en endelig udeblivelsesdom har taget en påstand fra en erhvervsdrivende, der er støttet på en aftale indgået med en forbruger, i strid med de forpligtelser, der påhviler den i henhold til direktiv 93/13, til følge, har undladt *ex officio* at undersøge denne aftale med hensyn til, om der eventuelt forelå urimelige vilkår, og hvor det viser sig, at de processuelle regler for forbrugers udøvelse af sin ret til at gøre indsigelse mod denne udeblivelsesdom indebærer en betydelig risiko for, at forbrugeren giver

afkald på denne ret, og følgelig ikke gør det muligt at sikre overholdelsen af de rettigheder, som forbrugeren har i henhold til dette direktiv. Hvis en sådan udvidende fortolkning ikke kan komme på tale på grund af de begrænsninger, som de generelle retsprincipper udgør, og den omstændighed, at det er umuligt at foretage en fortolkning contra legem, kræver effektivitetsprincippet, at overholdelsen af disse rettigheder sikres inden for rammerne af en procedure til fuldbyrdelse af denne udeblivelsesdom eller i forbindelse med en efterfølgende særskilt procedure.

Sagsomkostninger

- 85 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

1) Artikel 4, stk. 3, TEU og ækvivalensprincippet

skal fortolkes således, at

når et ekstraordinært retsmiddel, der er fastsat i en national processuel bestemmelse, gør det muligt for en retsundergoven at anmode om genoptagelse af en sag, der har ført til en endelig dom, under påberåbelse af en senere afgørelse fra den pågældende medlemsstats forfatningsdomstol, hvorved det er blevet fastslået, at en bestemmelse i national ret eller en bestemt fortolkning af en sådan bestemmelse, på grundlag af hvilken denne dom er blevet afsagt, ikke er forenelig med forfatningen eller en anden trindhøjere retsregel, kræver disse bestemmelser og dette princip ikke, at dette retsmiddel ligeledes skal være til rådighed, når en præjudiciel afgørelse fra Domstolen om fortolkning af EU-retten i henhold til artikel 267 TEUF påberåbes, for så vidt som de konkrete konsekvenser af en sådan afgørelse fra forfatningsdomstolen med hensyn til den bestemmelse i national ret eller den fortolkning af en sådan bestemmelse, som nævnte endelige dom er baseret på, følger direkte af denne afgørelse.

2) Princippet om overensstemmende fortolkning af national lovgivning

skal fortolkes således, at

det tilkommer den nationale domstol at vurdere, om en bestemmelse i national ret, der fastsætter et ekstraordinært retsmiddel, som gør det muligt for en part at anmode om genoptagelse af en sag, der er blevet afsluttet ved en endelig dom, hvis denne part er blevet frataget muligheden for at anlægge sag som følge af en retskrænkelse, kan være genstand for en udvidende fortolkning, således at dens anvendelsesområde omfatter den situation, hvor den ret, der ved en endelig udeblivelsesdom har taget en påstand fra en erhvervsdrivende, der er støttet på en aftale indgået med en forbruger, i strid med de forpligtelser, der påhviler den i henhold til Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler, til følge, har undladt ex officio at undersøge denne aftale med hensyn til, om der eventuelt forelå urimelige vilkår, og hvor det viser sig, at de processuelle regler for forbrugeren udøvelse af sin ret til at

gøre indsigelse mod denne udeblivelsesdom indebærer en betydelig risiko for, at forbrugeren giver afkald på denne ret, og følgelig ikke gør det muligt at sikre overholdelsen af de rettigheder, som forbrugeren har i henhold til dette direktiv. Hvis en sådan udvidende fortolkning ikke kan komme på tale på grund af de begrænsninger, som de generelle retsprincipper udgør, og den omstændighed, at det er umuligt at foretage en fortolkning contra legem, kræver effektivitetsprincippet, at overholdelsen af disse rettigheder sikres inden for rammerne af en procedure til fuldbyrdelse af denne udeblivelsesdom eller i forbindelse med en efterfølgende særskilt procedure.

Underskrifter